

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Praze rozhodl samosoudcem Mgr. Ing. Petrem Šuránkem ve věci

žalobce: **Mgr. L. Š.**, narozen dne X
bytem X
zastoupen advokátem JUDr. Pavlem Kiršnerem
sídlem Rumunská 1720/12, 120 00 Praha 2

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 376/1, 128 01 Praha 2

v řízení o žalobách proti rozhodnutím žalovaného ze dne 4. 6. 2019, č. j. MPSV-2019/113092-912, a ze dne 30. 7. 2019, č. j. MPSV-2019/157942-912,

takto:

- I. Věci vedené u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. 49 Ad 26/2019 a 49 Ad 29/2019 se spojují ke společnému projednání. Věci budou nadále vedeny pod sp. zn. 49 Ad 26/2019.**
- II. Rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 6. 2019, č. j. MPSV-2019/113092-912, a ze dne 30. 7. 2019, č. j. MPSV-2019/157942-912, a rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v Příbrami ze dne 22. 3. 2019, č. j. 19032/2019/KOL, a ze dne 10. 5. 2019, č. j. 28816/2019/KOL, se zrušují a věci se vrací žalovanému k dalšímu řízení.**
- III. Žalovaný je povinen zaplatit ve lhůtě 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku žalobci na náhradě nákladů řízení částku 6 292 Kč k rukám jeho zástupce JUDr. Pavla Kiršnera.**

Odůvodnění:

1. Žalobce se žalobou podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“), odeslanou dne 8. 8. 2019 k Městskému soudu v Praze, který svým usnesením ze dne 2. 9. 2019, č. j. 16 Ad 20/2019-7, postoupil věc k vyřízení místně příslušnému Krajskému soudu v Praze, domáhá zrušení

rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 6. 2019, č. j. MPSV-2019/113092-912 (dále jen „první napadené rozhodnutí“), a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení. Prvním napadeným rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí Úřadu práce České republiky – krajské pobočky v P (dále jen „úřad práce“) ze dne 22. 3. 2019, č. j. 19032/2019/KOL (dále jen „první prvostupňové rozhodnutí“), kterým byl žalobci ve smyslu § 44 odst. 3 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pomoci v hmotné nouzi“) od 1. 10. 2018 snížen příspěvek na živobytí z částky ve výši 3 410 Kč na částku ve výši 1 650 Kč měsíčně z důvodu, že do jeho příjmů je třeba započíst výši příspěvků na péči vyplacených jeho rodičům, o něž osobně pečuje.

2. Další žalobou podle části třetí, hlavy druhé, dílu prvního s. ř. s., odeslanou dne 2. 10. 2019, se domáhá zrušení rozhodnutí žalovaného ze dne 30. 7. 2019, č. j. MPSV-2019/157942-912 (dále jen „druhé napadené rozhodnutí“), a vrácení věci žalovanému k dalšímu řízení. Druhým napadeným rozhodnutím žalovaný zamítl odvolání žalobce a potvrdil rozhodnutí úřadu práce ze dne 10. 5. 2019, č. j. 28816/2019/KOL (dále jen „druhé prvostupňové rozhodnutí“), kterým byl žalobci ve smyslu § 44 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi od 1. 12. 2018 odejmut příspěvek na živobytí.
3. Žalobce v podaných žalobách shodně uvádí, že (obě) napadená rozhodnutí považuje za nezákonná, neboť s ohledem na ustanovení § 7 odst. 1 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o sociálních službách“) je úhrada sociálních služeb jen jednou ze složek příspěvku na péči. Druhou složkou je „jiná forma pomoci“, kterou může být např. i hrazení přípravy obědů jinou osobou či hrazení dopravy příjemce příspěvku jiné osobě. Ustanovení § 7 odst. 5 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o životním a existenčním minimu“), pak stanoví, že příspěvek na péči se pro účely tohoto zákona nepovažuje za příjem. Zákon dle žalobce neuvádí, zda takto pojímá příspěvek na péči jen ve vztahu k příjemci nebo i ve vztahu k dalším osobám. Žalobce je tak toho názoru, že žalovaný považuje mylně příspěvek na péči za příjem žalobce pro účely možnosti poskytnutí a výše příspěvku na živobytí. S ohledem na různé možnosti výkladu § 7 odst. 5 zákona o životním a existenčním minimu poukazuje žalobce na různé principy, na nichž stojí veřejné právo s tím, že zdůrazňuje pravidlo, že v případě vícero možných výkladů právní normy se použije výklad pro účastníka řízení příznivější.
4. Dle názoru žalobce jsou na věc aplikovatelné následující (žalobcem citované) závěry uvedené v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2010, č. j. 6 Ads 166/2009-60: „S ohledem na shora uvedené, především na citovaný metodický pokyn, nedostatky právní úpravy a účel dávky pomoci v hmotné nouzi – příspěvku na péči, je třeba rovněž nesouhlasit s námitkou stěžovatele, že pokud je osobě závislé na pomoci jiné fyzické osoby tato pomoc zajištěna neformálním způsobem (např. matkou), nahrazuje jí příjem z příspěvku na péči příjem z výdělečné činnosti. Účelem příspěvku na péči není zvyšovat příjem rodiny, ale zajistit pomoc, kterou osoba závislá potřebuje, přičemž je zřejmé, že tato dávka bude použita na náklady na uspokojování potřeb osoby závislé na pomoci druhých, nikoli na uspokojování potřeb osoby pečující.“ Žalobce rovněž poukazuje na další konkrétní pasáž téhož rozsudku, v níž se uvádí následující: „V odůvodnění svého rozsudku krajský soud uvedl, že je třeba vycházet z § 7 a § 8 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, na které odkazuje ustanovení § 9 zákona o pomoci v hmotné nouzi, které upřesňuje, co se považuje za příjem pro určení nároku na dávku v systému pomoci v hmotné nouzi. Ustanovení § 7 odst. 5 zákona o životním minimu je tak třeba upřednostnit před ustanovením § 7 odst. 2 písm. b) tohoto zákona, podle kterého se za započítatelné příjmy pro účely zákona o životním a existenčním minimu považují i příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a jsou od této daně osvobozeny. Ustanovení § 7 odst. 5 zákona o životním a existenčním minimu je dále podle krajského soudu třeba upřednostnit před ustanovením § 7 odst. 2 písm. b) tohoto zákona, podle kterého se za započítatelné příjmy pro účely zákona o životním a existenčním minimu považují i příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a jsou od této daně osvobozeny. Je tomu tak proto, že ustanovení § 7 odst. 5 řeší specifikum příjmů, které se pro nárok na dávky v systému pomoci v hmotné nouzi nezapočítávají.“ Žalovaný tak dle názoru žalobce pochybil, když žalobci snížil příspěvek na živobytí v souvislosti s čerpáním příspěvku na péči jeho rodiči. Žalovaný dle žalobce

navíc popírá svůj metodický pokyn č. 1/2007, když v napadeném rozhodnutí uvádí, že z příspěvku na péči „nelze bradit obědy, nákupy, pohonné hmoty nebo opotřebení vozidla.“ Je-li žalobce pouhým prostředníkem mezi příjemcem dávky a osobou, již je pomoc hrazena, resp. hradí náklady na pomoc příjemci dávky, pak nelze žalobce považovat za příjemce této dávky. Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, obsahuje maximální výši úhrad za poskytování některých sociálních služeb a maximální výši finančních částek, které je možné na zajištění jednotlivých služeb vynaložit. Pokud příjemce dávky využije tuto dávku např. na úhradu přípravy oběda, pak tím, kdo inkasuje platbu za přípravu oběda, není žalobce coby osoba blízká, která pomáhá příjemci dávky, ale ten, komu je příprava oběda hrazena.

5. Současně žalobce poukazuje na to, že argumentace žalovaného je obecná a nekonkrétní, jelikož obsahuje pouhé citace právní úpravy. V obou napadených rozhodnutích nejsou dle žalobce uvedeny konkrétní důkazy a podklady, z nichž bylo ve věci vycházeno, a rozhodnutí jsou tak dle žalobce nepřezkoumatelná. Ve druhém napadeném rozhodnutí se žalovaný dle žalobce navíc nevypořádal s odvolací námitkou, že ustanovení § 7 odst. 5 zákona o životním a existenčním minimu nepovažuje příspěvek na péči za příjem.
6. Žalovaný ve svých vyjádřeních k žalobám zejména uvádí, že žalobce je od 1. 5. 2009 veden v evidenci uchazečů o zaměstnání. Od září 2016 je osobou pečující o své rodiče, kteří nejsou společně posuzovanými osobami v hmotné nouzi. Otec žalobce byl uznán osobou závislou na pomoci jiné osoby ve stupni I, matka žalobce ve stupni II (do 19. 3. 2018 taktéž ve stupni I). Úřad práce vyhodnotil příspěvek na péči jako další opakující se nebo pravidelné příjmy žalobce dle § 7 odst. 2 písm. m) zákona o životním a existenčním minimu. Dle § 9 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi se započítávají do příjmu osob nemocenské dávky a podpora v nezaměstnanosti z 80 %, příjmy ze závislé činnosti ze 70 % a ostatní započitatelné příjmy podle zákona o životním a existenčním minimu ze 100 %. Pokud osoba vykonávající péči není v okruhu společně posuzovaných osob s příjemcem příspěvku na péči, započítává se odměna (příjem) poskytovaná z příspěvku na péči jako další opakující se nebo pravidelný příjem dle § 7 odst. 2 písm. m) zákona o životním a existenčním minimu. K první ze žalob žalovaný uvádí, že otcí a matce žalobce byl v měsíci září 2018 vyplacen příspěvek na péči v celkové výši 1 760 Kč, který je započitatelný ve výši 100 %. Odůvodněné náklady na bydlení byly stanoveny do výše skutečných nákladů na bydlení, a to ve výši 2 688 Kč. Přiměřené náklady na bydlení jsou stanoveny dle § 9 odst. 3 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi ve výši 0 Kč. V souladu s § 24 zákona o pomoci v hmotné nouzi a s § 2 zákona o životním a existenčním minimu činí částka živobytí 3 410 Kč. Příjem žalobce za rozhodné období činil 1 760 Kč, přiměřené náklady na bydlení 0 Kč, příjem snížený o přiměřené náklady na bydlení činí 1 760 Kč (0 Kč - 1 760 Kč). Výše příspěvku na živobytí dle § 23 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi činí, není-li dále stanoveno jinak, za kalendářní měsíc rozdíl mezi částkou živobytí osoby (§ 24 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi) a příjmem osoby (§ 9 odst. 2 a 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi), není-li osoba společně posuzována s jinými osobami (§ 2 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi). Výpočet: částka živobytí (3 410 Kč) – (příjem 1 760 Kč – odůvodněné náklady na bydlení nejvýše však do přiměřených nákladů na bydlení 0 Kč) = 1 650 Kč. Příjem snížený o přiměřené náklady na bydlení nepřevyšuje částku živobytí, a z tohoto důvodu vzniká nárok na příspěvek na živobytí ve výši 1 650 Kč. Pokud osoba vykonávající péči není v okruhu společně posuzovaných osob s příjemcem příspěvku na péči, započítává se odměna (příjem) poskytovaná z příspěvku na péči jako další opakující se nebo pravidelný příjem [§ 7 odst. 2 písm. m) zákona o životním nebo existenčním minimu], tedy pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi se započítává ze 100 %. V této situaci je žadatel povinen úřadu práce prokazatelně doložit, jakou částku od příjemce příspěvku na péči měsíčně dostává. Pokud je žadatel jedinou osobou pečující, měl by mu jako odměna náležet celý příspěvek na péči. Jestliže ale prokáže, že z této odměny příjemci příspěvku na péči nakupuje další potřebné služby, odečtou se náklady na tyto služby od výše odměny a výsledek ze započítá pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi. Z kontroly provedené úřadem

práce vyplynulo, že žalobce je jedinou pečující osobou. Neprokázal, že z příspěvku na péči nakupuje další potřebné sociální služby, a proto je žalovaný toho názoru, že pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi je příspěvek na péči správně započítán dle § 7 odst. 2 písm. m) zákona o životním a existenčním minimu jako opakující se nebo pravidelné příjmy. Právní úprava je dle žalovaného jednoznačná. Ohledně druhé ze žalob pak žalovaný toliko konstatuje, že do rozhodného příjmu byla započítána částka odpovídající výši příspěvku na péči, žalovaný tak svůj postup při započítání příspěvku na péči rodičů do příjmu žalobce odůvodnil dostatečně. Žalovaný s ohledem na uvedené navrhl zamítnutí žalob jako nedůvodných.

7. Podle § 39 odst. 1 s. ř. s. mohou být ke společnému projednání spojeny samostatné žaloby směřující proti témuž rozhodnutí anebo proti rozhodnutím, která spolu skutkově souvisejí. Vzhledem k tomu, že soud dospěl k závěru, že oba spory vedené mezi totožnými účastníky mají obdobný skutkový základ a jejich předmětem jsou shodné právní otázky, spojil je z důvodu vhodnosti ke společnému projednání. Věci jsou projednány pod sp. zn. 49 Ad 26/2019, v níž žaloba napadla jako první.
8. Z obsahu správních spisů soud zjistil následující podstatné skutečnosti:
9. Dne 26. 9. 2018 si úřad práce vyžádal od jiného ze svých odborů informaci, zda žalobce vystupuje jako osoba poskytující péči. Potvrzeními ze dne 2. 10. 2018 mu bylo sděleno, že žalobce jako jediná pečující osoba poskytuje péči matce a otci (bytem na odlišné adrese než žalobce), jimž je oběma od měsíce září 2016 vyplácen příspěvek na péči pro stupeň závislosti I.
10. Dne 10. 10. 2018 proběhlo ústní jednání, v rámci nějž bylo žalobci sděleno, že shora uvedenou skutečnost neoznámil do 8 dnů a že mu bude z důvodu vyplácených příspěvků na péči odejmuta dávka příspěvku na živobytí. Žalobce na to reagoval sdělením, že příspěvky na péči nedostává on, ale jeho rodiče, kteří je vždy užili ke svému účelu, hradili si z nich péči a terapie, dopravu k lékaři, dopravu větších nákupů atp. Žalobce se příspěvky na péči nikdy neobohatil. Oznámením ze dne 10. 10. 2018 úřad práce zahájil z moci úřední správní řízení ve věci odejmutí dávky příspěvku na péči a ve věci přeplatku na této dávce. Dne 16. 10. 2018 žalobce předložil e-mail, jímž dne 9. 12. 2016 měl informovat pracovníci úřadu práce o přiznání příspěvku na péči jeho rodičům s tím, že je vyplácen adresně složenkou jim a zda má tento příjem úřadu práce hlásit. Současně se písemně vyjádřil tak, že mnohokrát tuto skutečnost ústně sděloval příslušným pracovníkům úřadu práce. Opět uváděl, že příspěvek na péči přebírají v hotovosti rodiče (s nimiž nežije ve společné domácnosti, ale denně je navštěvuje) a vždy byl jimi použit na zajištění standardních základních životních potřeb včetně doplateků za kompenzační a zdravotní pomůcky a za léky, na doplňky stravy a doplacení rozdílů v cenách za dietní jídla. Neprokázané a nedoložitelné nařčení, že by se jakkoliv obohacoval příspěvkem na péči o osobu blízkou, žalobce striktně odmítl.
11. Rozhodnutím úřadu práce ze dne 30. 10. 2018, č. j. 64681/2018/KOL, byl žalobci na základě § 49 odst. 5 zákona o pomoci v hmotné nouzi odejmut doposud poskytovaný příspěvek na živobytí, a to s účinností ode dne 1. 10. 2018. V odůvodnění citovaného rozhodnutí úřad práce zejména uvedl, že podle § 49 odst. 2 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi je příjemce dávky povinen písemně oznámit orgánu pomoci v hmotné nouzi změny ve skutečnostech rozhodných pro trvání nároku na dávku, její výši nebo výplatu, a to do 8 dnů ode dne, kdy se o těchto skutečnostech dozvěděl. Úřad práce zjistil, že žalobce je osobou pečující o své rodiče, kteří nejsou osobami společně posuzovanými v dávkách hmotné nouze od září 2016. Žalobce uvedenou skutečnost písemně neoznámil do 8 dnů ode dne, kdy se tuto skutečnost dozvěděl. Příjem z poskytování péče osobám pobírajícím příspěvek na péči se podle § 7 odst. 2 písm. h) zákona o životním a existenčním minimu nezapočítává pouze tehdy, je-li tato péče vykonávána osobou patřící do okruhu společně posuzovaných osob na dávkách hmotné nouze. Žalobce, kterému byla uvedena zjištění oznámena, se v průběhu řízení vedeného z moci úřední opakovaně vyjádřil, když zejména argumentoval e-mailem zaslaným dne 9. 12. 2016 sociální pracovníci, která však v uvedenou dobu již na úřadě práce nepůsobila. Dle úřadu práce nicméně při ústním jednání v předmětné věci dne 12. 12. 2016 do protokolu a ani v pozdější době tuto skutečnost nijak nezmiňoval. Závěrem rozhodnutí poukázal úřad práce na ustanovení § 37 zákona č. 500/2004

Sb., správní řád, ve znění účinném do 30. 6. 2017 (dále jen „správní řád“) a související soudní rozhodnutí s tím, že prostý e-mail bez podpisu, není-li do 5 dnů potvrzen, není řádným podáním, přičemž neexistuje povinnost správního orgánu poučit „podatele“ o těchto skutečnostech.

12. Proti zmíněnému rozhodnutí úřadu práce podal žalobce odvolání, v němž mj. uváděl, že péči o své rodiče žalobce poskytoval vždy podle zásady dobrých mravů bez nároku na finanční odměnu. Vyčíslením nákladů na úhradu a dovoz obědů a nákupů (včetně poukazů na normativní limity cen) převyšujících částku přiznaných příspěvků na péči žalobce vysvětloval, že z částky těchto příspěvků na úhradu jím poskytované péče nemohlo nic zůstat. Na základě odvolání žalovaný rozhodnutím ze dne 31. 1. 2019, č. j. MPSV-2019/21068-912, toto rozhodnutí zrušil a věc vrátil úřadu práce k novému projednání s odůvodněním, že úřad práce měl ke zjištění potřebných údajů o poskytované péči a výši příspěvku na péči využít aplikační program (Jednotný informační systém žalovaného) a neměl doložení těchto skutečností požadovat po žalobci. Pokud žalobce nespadá do okruhu společně posuzovaných osob, bude se mu odměna (příjem) poskytovaná z příspěvku na péči započítávat jako další opakující se nebo pravidelný příjem ze 100 % podle § 7 odst. 2 písm. m) zákona o životním a existenčním minimu, přičemž žalobce je povinen úřadu práce prokazatelně doložit, jakou částku od příjemce příspěvku na péči dostává. Je-li jedinou pečující osobou, měl by mu být jako odměna dáván celý příspěvek na péči. Prokáže-li však, že z této odměny nakupuje další potřebné služby, tyto náklady se od výše odměny odečtou. Úřadu práce bylo proto uloženo znovu posoudit výši dávky požadované žalobcem.
13. Dne 25. 2. 2019 proběhla u matky žalobce kontrola využívání příspěvku na péči. V rámci ní bylo zjištěno, že o ni pečuje žalobce. Dochází za ní v průběhu dne, pomáhá jí se snídání, úklidem, oblékáním a hygienou. Následně obstará nákup a oběd, který platí v hotovosti, o čemž si nechává vystavit doklad. Žalobce rovněž zajišťuje své matce kontakt s úřady a lékaři. Žalobce k protokolu o proběhlé kontrole následně doplnil kalkulaci nákladů na zajištění péče o své rodiče, zejména pokud jde o užívání vozidla jeho matky za účelem dovážky jídla (zahrnující i jeho amortizaci), nákupů potravin, čistírny a dalších. Opět poukázal na to, že příspěvek na péči je zajištěním služeb zcela spotřebován, rozdíl si rodiče doplácí ze svých starobních důchodů a že žalobce za zajišťování základních životních potřeb svých rodičů nepobírá žádnou „mzdu“ ani „ošetřovné“.
14. Posléze žalobce předložil své podrobné vyjádření ve věci, v němž uváděl další skutečnosti týkající se nákladů na zajišťovanou péči. Zdůraznil, že z poskytnutého příspěvku na péči nezbyvá žádná finanční částka, kterou by bylo možné považovat za jeho „reálný příjem“, a že opak této skutečnosti nikdy nebyl úřadem práce prokázán.
15. Následně bylo vydáno první prvostupňové rozhodnutí. V něm úřad práce konstatoval, že žalobce žije sám, je od 1. 5. 2009 veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, od 1. 10. 2009 má nekolidující zaměstnání při evidenci na úřadu práce. Dále úřad práce uvedl, že požádal o provedení kontroly využívání příspěvku na péči u otce a matky žalobce, kterým péči poskytuje žalobce, aby následně provedl opětovné posouzení nároku a výše příspěvku na živobytí. Otec a matka žalobce nejsou osoby společně posuzované v rámci dávek hmotné nouze. Příspěvek na péči je odstupňován podle míry závislosti, přičemž jeho hodnota je primárně odvozena od obvyklých nákladů spojených s péčí. Nejedná se však o plnou saturaci nákladů péče, a to jak prostřednictvím poskytovatelů sociálních služeb, tak formou péče zajišťované osobami blízkými či jinými osobami. Doba péče je navíc hlavní pečující osobě obvykle započítána jako náhradní doba pro účely důchodového zabezpečení, hlavní pečující osoba je tzv. státním pojištěncem v oblasti veřejného zdravotního pojištění. S ohledem na § 7 odst. 2 písm. h) zákona o životním a existenčním minimu se příspěvek na péči započítává do příjmů osoby v případě, že netvoří s příjemcem příspěvku na péči okruh společně posuzovaných osob. Z tohoto důvodu je úřad práce povinen započítat částku příspěvku na péči jako žalobcův příjem, resp. odměnu za poskytnutou péči, a to ze 100 %, protože žalobce je veden jako jediná pečující osoba své matky a otce. Úřad práce dále v rozhodnutí popsal zápočty příslušných úhrad za dodávky energií a dalších služeb žalobci, resp. odůvodněných nákladů na bydlení a konečný způsob výpočtu příspěvku na

živobytí dle příslušných zákonných ustanovení, kdy od částky ve výši 3 410 Kč odečetl příjem žalobce z příspěvků na péči ve výši 1 760 Kč. Výsledkem byla částka ve výši 1 650 Kč.

16. Proti prvnímu prvostupňovému rozhodnutí podal žalobce odvolání. V něm argumentoval zejména existencí metodických pokynů odboru sociální politiky žalovaného ze dne 14. 12. 2006, č. 2/2006, č. j. 2006/44899-21, a ze dne 29. 1. 2007, č. 2/2007, č. j. 2007/2648/21, které měl úřad práce ignorovat. V nich zdůraznil pasáže, podle nichž výše příjmu osoby nemusí být shodná s výší vypláceného příspěvku na péči, protože z něj může být hrazena ještě další služba, popřípadě výdaje spojené s náklady na péči, a nelze postupovat tak, že by se osobě pečující v případě, kdy se finanční částka získaná z titulu vykonané péče započítává, započítala částka ve výši příspěvku na péči, aniž by byla zkoumána otázka, jaká částka byla této osobě poskytnuta od osoby, které náleží příspěvek na péči, a jaká částka byla použita na úhradu nákladů spojených s poskytováním péče. Úřad práce navíc dle žalobce ignoroval jeho podrobné vyjádření ze dne 13. 3. 2019, věc neposuzoval komplexně, nýbrž jen formálně a mechanicky aplikoval právo. Navíc úřad práce nikdy neprokázal, že by žalobce použil finanční částku vyplácenou jeho rodičům jako svůj „reálný příjem“. Adekvátní a zákonné použití předmětných prostředků vyplývá i ze záznamu z kontrolního šetření. Úřad práce dle žalobce ignoroval skutečnost, že příspěvek na péči je jeho rodiči bezzbytku utracen, přičemž rodiče musí vynakládat další prostředky ze svých starobních důchodů. Žalobce uvedl, že v průběhu řízení dostatečně prokázal jím uváděné skutečnosti, přičemž úřad práce vytrhával z kontextu obsahu jen některé skutečnosti.
17. Prvním napadeným rozhodnutím žalovaný odvolání žalobce zamítl a první prvostupňové rozhodnutí potvrdil. Žalovaný shledal posouzení učiněné úřadem práce správným. Dále zejména uvedl, že každá dávka se řídí jiným právním předpisem. Příspěvek na péči se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby. Ty pak z poskytnutého příspěvku hradí pomoc, kterou jim mohou poskytovat osoba blízká, asistent sociální péče, registrovaný poskytovatel sociálních služeb nebo speciální lůžkové zdravotnické zařízení hospicového typu. Příspěvek na péči je určen k hrazení pomoci, kterou poskytuje osoba blízká, tudíž nelze z příspěvku hradit obědy, nákupy, pohonné hmoty nebo opotřebení vozidla. Žalobce nedoložil doklady o tom, jaké mu vznikají náklady za pomoc s poskytováním péče, kterou poskytuje svým rodičům. Pokud osoba vykonávající péči není v okruhu společně posuzovaných osob s příjemcem příspěvku na péči, započítává se odměna (příjem) poskytovaná z příspěvku na péči jako další opakující se nebo pravidelný příjem dle § 7 odst. 2 písm. m) zákona o životním a existenčním minimu, tedy pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi ze 100 %. V této situaci je osoba povinna úřadu práce prokazatelně doložit, jakou částku od příjemce příspěvku na péči měsíčně dostává. Pokud je jedinou pečující osobou, měl by jí být jako odměna dáván celý příspěvek na péči. Jestliže ale osoba prokáže, že z této odměny příjemci příspěvku na péči nakupuje další potřebné služby, odečtou se náklady na tyto služby od výše odměny a výsledek se započítá pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi. Úřad práce má možnost požádat o kontrolu, jakým způsobem je příspěvek na péči využíván a v jaké výši jsou hrazeny jednotlivé služby (péče). Tyto skutečnosti jsou v souladu s rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2010, č. j. 6 Ads 166/2009-60. Z provedené kontroly vyplynulo, že žalobce je jedinou pečující osobou. Neprokázal však, že z příspěvku na péči nakupuje další potřebné sociální služby, a proto je dle žalovaného namíste příspěvek na péči pro účely dávek pomoci v hmotné nouzi správně započítán dle § 7 odst. 2 písm. m) zákona o životním a existenčním minimu jako opakující se nebo pravidelný příjem.
18. Později byl druhým prvostupňovým rozhodnutím žalobci na základě § 44 odst. 1 zákona o pomoci v hmotné nouzi odejmut doposud poskytovaný příspěvek na živobytí, a to s účinností ode dne 1. 12. 2018. V odůvodnění rozhodnutí úřad práce zejména zopakoval některé skutečnosti uváděné již v prvním prvostupňovém rozhodnutí, přičemž poukázal na to, že matka žalobce je ode dne 20. 3. 2018 považována za osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (do té doby ve stupni I) s výplatou příspěvku na péči ve výši 4 400 Kč, přičemž v listopadu 2018 došlo z důvodu přehodnocení tohoto stupně závislosti ke zpětnému vyplacení částky ve výši 32 560 Kč. V měsíci listopadu 2018 měl žalobce příjem z dohody o pracovní

činnosti ve výši 700 Kč a z příspěvků na péči ve výši 880 Kč a 32 560 Kč. Jeho celkový příjem tak v uvedeném měsíci činil 34 140 Kč. Další část odůvodnění týkající se právního posouzení věci byla fakticky shodná jako v případě prvního prvostupňového rozhodnutí. Úřad práce mimo jiné dále popsal žalobcova vyjádření v rámci uvedeného správního řízení o tom, že příspěvek na péči je plně spotřebován na zajištění základních životních potřeb, a zdůraznil, že postupuje striktně podle zákona o pomoci v hmotné nouzi a zákona o životním a existenčním minimu. Rovněž pak úřad práce podrobně popsal zápočty příslušných úhrad za dodávky energií a dalších služeb žalobci, resp. odůvodněných nákladů na bydlení a konečný způsob výpočtu příspěvku na živobytí dle příslušných zákonných ustanovení, v rámci něž od částky ve výši 3 410 Kč odečetl příjem žalobce z příspěvků na péči ve výši 33 783 Kč. Vypočtený celkový příjem žalobce převýšil částku živobytí o 30 373 Kč, a tudíž žalobci zanikl nárok na přiznání jím požadované dávky.

19. I proti druhému prvostupňovému rozhodnutí podal žalobce odvolání. V něm argumentoval podobným způsobem jako v případě svého odvolání proti prvnímu prvostupňovému rozhodnutí. Dále se pak obsáhle vyjádřil k nákladům, jaké mají on a jeho rodiče se zajištěním adekvátní péče o ně, a v této souvislosti popsal jeho rodiči nezvládané základní životní potřeby a jejich návaznost na vynakládané finanční prostředky. Zpětně vyplacená částka na zvýšeném příspěvku na péči dle žalobce ve skutečnosti pouze částečně saturovala takto vynakládané náklady.
20. Druhým napadeným rozhodnutím žalovaný odvolání žalobce zamítl a potvrdil druhé prvostupňové rozhodnutí. I v tomto případě shledal žalovaný posouzení učiněné úřadem práce správným. Nejprve vypořádal odvolací námitky procesního charakteru a zdůraznil, že příspěvek na péči se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby. Ty pak z poskytnutého příspěvku hradí pomoc, kterou jim mohou poskytovat osoba blízká, asistent sociální péče, registrovaný poskytovatel sociálních služeb nebo speciální lůžkové zdravotnické zařízení hospicového typu. Příspěvek na péči je určen k hrazení pomoci, kterou poskytuje osoba blízká, tudíž nelze z příspěvku hradit obědy, nákupy, pohonné hmoty nebo opotřeбенí vozidla. Žalobce nedoložil doklady o tom, jaké mu vznikají náklady za pomoc s poskytováním péče, kterou poskytuje svým rodičům. Závěrem žalovaný zdůraznil, že úřad práce v odůvodnění prvostupňového rozhodnutí podrobně a zcela jasně (včetně odkazů na příslušné právní předpisy) vysvětlil, jakým způsobem se příspěvek na péči započítává.
21. Soud ověřil, že obě žaloby byly podány včas (napadená rozhodnutí byla žalobci doručena dne 10. 6. 2019 a 5. 8. 2019), osobou k tomu oprávněnou a že obsahují všechny formální náležitosti na ni kladené. Obě napadená rozhodnutí soud přezkoumal v mezích uplatněných žalobních bodů, (§ 75 odst. 2 s. ř. s.). Soud přitom v souladu s ustanovením § 75 odst. 1 s. ř. s. vycházel ze skutkového a právního stavu, který existoval v době vydání napadeného rozhodnutí, přičemž dospěl k závěru, že podané žaloby jsou důvodné.
22. Podle § 7 odst. 1 věty první a druhé zákona o sociálních službách se příspěvek na péči poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby. Tímto příspěvkem se stát podílí na zajištění sociálních služeb nebo jiných forem pomoci podle tohoto zákona při zvládání základních životních potřeb osob. Podle § 19 odst. 1 tohoto zákona je příjemcem příspěvku na péči oprávněná osoba, není-li dále stanoveno jinak.
23. Podle § 4 odst. 1 písm. i) zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění účinném do 31. 12. 2019 (dále jen „zákon o daních z příjmů“), se od daně osvobozuje mimo jiné příjem plynoucí z důvodu péče o blízkou nebo jinou osobu, která má nárok na příspěvek na péči podle zákona upravujícího sociální služby, a to do výše poskytovaného příspěvku, je-li tato péče vykonávána fyzickou osobou, u níž se nevyžaduje registrace podle zákona upravujícího sociální služby.
24. Podle § 7 odst. 2 písm. h) zákona o životním a existenčním minimu se za započitatelné příjmy pro účely tohoto zákona považují (mimo jiné) příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a jsou od této daně osvobozeny, nejde-li o příjmy uvedené v písmenech a) až g) nebo v odstavci 5, s výjimkou (...)

7. příjmu plynoucího z důvodu péče o blízkou nebo jinou osobu, která má nárok na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách, je-li tato péče vykonávána fyzickou osobou patřící do okruhu společně posuzovaných osob podle § 4, (...)

a to ve výši po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení, které se pro tento účel stanoví obdobně jako takové výdaje pro určení základu daně podle zákona o daních z příjmů²³⁾. Poznámka pod čarou²³⁾ odkazuje na ustanovení § 5 zákona o daních z příjmů.

25. Podle § 7 odst. 5 zákona o životním a existenčním minimu se za příjem nepovažuje mimo jiné příspěvek na péči.
26. Podle § 9 odst. 1 písm. c) zákona o pomoci v hmotné nouzi se pro účely tohoto zákona za příjem, není-li dále stanoveno jinak, považuje 100 % ostatních započitatelných příjmů podle zákona o životním a existenčním minimu, s výjimkou příspěvku na živobytí.
27. Podle § 23 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi činí výše příspěvku na živobytí rozdíl mezi částkou živobytí osoby (§ 24 odst. 1) a příjmem osoby (§ 9 odst. 2), není-li osoba společně posuzována s jinými osobami (§ 2 odst. 1).
28. Podle § 2 odst. 1 věty druhé zákona o pomoci v hmotné nouzi se okruh společně posuzovaných osob posuzuje podle zákona o životním a existenčním minimu, pokud tento zákon nestanoví jinak.
29. Podle § 4 odst. 1 zákona o životním a existenčním minimu jsou, není-li dále stanoveno jinak, společně posuzovanými osobami pro účely tohoto zákona a) rodiče a nezletilé nezaopatřené děti, b) manželé nebo partneři podle zvláštního právního předpisu, c) rodiče a 1. nezletilé děti, které nejsou nezaopatřené, 2. zletilé děti, pokud tyto děti společně s rodiči užívají byt a nejsou společně posuzovány s jinými osobami podle písmene b) nebo d), a d) jiné osoby, které společně užívají byt, s výjimkou osob, které prokáží, že spolu trvale nežijí a společně neuhrazují náklady na své potřeby.
30. Jak vyplývá ze shora uvedeného, mezi oběma účastníky je sporná otázka výpočtu výše příspěvku na živobytí dle § 23 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi. Nikoli však z pohledu výchozí částky 3 410 Kč a dalších souvisejících skutečností (náklady na bydlení atd.), které žalovaný ve správním řízení posuzoval, resp. samotného výpočtového vzorce, ale výhradně ohledně toho, zda částka odpovídající rodičům žalobce vyplaceným příspěvkům na péči představuje příjem žalobce pro účely zákona o pomoci v hmotné nouzi, jehož výše se od výchozí částky odečítá. Jinými slovy, žalobce nesouhlasí s tím, že je za jeho příjem považována částka představující příspěvky na péči vyplacené rodičům žalobce, o něž žalobce pečuje. Nosná argumentace žalobce spočívá v jeho názoru na výklad a vzájemný vztah ustanovení § 7 odst. 2 písm. m) a § 7 odst. 5 zákona o životním a existenčním minimu s odkazem na text rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 21. 4. 2010, č. j. 6 Ads 166/2009-60, a metodického pokynu žalovaného z roku 2007 týkajících se uvedené problematiky.
31. Soud po posouzení věci uvádí, že relevantní právní úprava je, jak rovněž uvádí i žalovaný, dnes již zcela jednoznačná. Ustanovení § 7 odst. 5 zákona o životním a existenčním minimu sice skutečně vyřazuje příspěvek na péči z okruhu započitatelných příjmů pro předmětný účel, nicméně toto ustanovení se zcela jednoznačně vztahuje na výplatu uvedené sociální dávky jejímu zákonnému příjemci (osobě závislé na péči jiné fyzické osoby). Jedná-li se však o příjem osoby poskytující osobně touto dávkou financovanou sociální péči, ten je upraven ustanovením § 7 odst. 2 písm. h) zákona o životním a existenčním minimu mezi příjmy, jež jsou naopak započitatelné pro příslušné účely. Dle něj se za započitatelné příjmy pro účely tohoto zákona považují též příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů fyzických osob a jsou od této daně osvobozeny, s výjimkou příjmu plynoucího z důvodu péče o blízkou nebo jinou osobu, která má nárok na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách, je-li tato péče vykonávána fyzickou osobou patřící do okruhu společně posuzovaných osob podle § 4. Vzhledem k tomu, že žalobce není osobou závislou na péči jiné fyzické osoby, již by byly uvedené příspěvky na péči vypláceny na úhradu jí spotřebovaných sociálních služeb (nejedná se tedy o jeho příjem podle § 7 odst. 5 zákona o životním a existenčním minimu), naopak je osobou, která prostředky z těchto dávek získává od

svých rodičů jako odměnu za poskytované sociální služby, a zároveň nespadá mezi některou z kategorií uvedených právě v ustanovení § 4 odst. 1 zákona o životním a existenčním minimu (o této skutečnosti navíc ani není mezi oběma účastníky případného sporu), přičemž se současně jedná o jeho daňově osvobozený příjem z titulu péče o osobu blízké (rodiče) ve smyslu § 4 odst. 1 písm. i) zákona o daních z příjmů, je zjevné, že se za dané situace v případě žalobce použije návětí ustanovení § 7 odst. 2 písm. h) tohoto zákona [nikoliv písm. m), jak tvrdí žalovaný – to by muselo v řízení vyplynout, že částky poskytované žalobci jeho rodiči nejsou příjmy osvobozenými u něj od daně z příjmů, v daném případě například proto, že převýšily výši přiznaných příspěvků na péči, nebo pokud je žalobce nepřijal z důvodu poskytované péče rodičům, ale jako opakovaný či pravidelný příjem z důvodu jiného]. Výklad, podle nějž je podstatné, zda žalobce je osobou společně posuzovanou, rovněž podporuje i text odborného komentáře k ustanovení § 7 zákona o životním a existenčním minimu [BECK, P., GRUNEROVÁ, I. a PAVELKOVÁ, M. Zákon o životním a existenčním minimu. Praktický komentář. Wolters Kluwer. Dostupné v Systému ASPI. (Právní stav komentáře ke dni 1. 2. 2018)], v němž se doslova (coby faktické shrnutí obou klíčových ustanovení) uvádí následující: „*Za příjem se nepovažuje příspěvek na péči poskytovaný podle zákona o sociálních službách. Rovněž se za příjem nepovažuje odměna (příjem) plynoucí z důvodu péče o blízkou nebo jinou osobu, která má nárok na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách, je-li tato péče vykonávána fyzickou osobou patřící do okruhu společně posuzovaných osob s příjemcem příspěvku na péči.*“

32. Výše popsané pak nepochybně odpovídá i žalobcem odkazované judikatuře Nejvyššího správního soudu. Nejvyšší správní soud se v citovaném rozsudku zabýval mimo jiné i žalobcem odkazovaným metodickým pokynem žalovaného č. 1/2007, činil tak ovšem z důvodu, že právní úprava § 7 odst. 2 písm. h) zákona o životním a existenčním minimu ve svém prvním roce účinnosti (2007) neobsahovala výjimku pro příjmy plynoucí z důvodu péče o blízkou nebo jinou osobu, která má nárok na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách, je-li tato péče vykonávána fyzickou osobou patřící do okruhu společně posuzovaných osob podle § 4. Metodický pokyn žalovaného č. 1/2007 uvedený stav (výkladový problém) dle Nejvyššího správního soudu dočasně překlenuj tím, že uvedl, že „*finanční částka, která je poskytnuta pečující osobě, se považuje za další příjmy pečující osoby ve smyslu § 7 odst. 2 písm. j) zákona o životním a existenčním minimu jen v případě, že pečuje o osobu, které náleží příspěvek na péči, se kterou netvoří okruh společně posuzovaných osob*“. Nejvyšší správní soud k tomu uvedl doslova následující: „*Z tohoto důvodu je třeba v podobných případech v období od účinnosti zákona o pomoci v hmotné nouzi a zákona o životním a existenčním minimu (1. 1. 2007), případně od účinnosti novely zákona o daních z příjmů provedené zákonem č. 29/2007 Sb. (20. 2. 2007) do nabytí účinnosti novely zákona o životním a existenčním minimu provedené zákonem č. 261/2007 Sb., která odstraňuje tyto výkladové pochybnosti (1. 1. 2008), nezahrnovat příjem pečující osoby do životního a existenčního minima podle zákona č. 110/2006 Sb., pokud pečovala o osobu, které náleží příspěvek na péči, s níž patřila do okruhu společně posuzovaných osob.*“ K tomu je navíc nezbytné doplnit, že spor se v odkazovaném případě týkal situace, kdy tehdejší žalobkyně pobírala příspěvek na péči jako zákonný zástupce svého nezletilého dítěte. Jednalo se tak o situaci z hlediska § 4 odst. 1 zákona o životním a existenčním minimu diametrálně odlišnou.
33. Bez významu nicméně není ani pozdější rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 5. 2012, č. j. 6 Ads 152/2011-74, v němž se soud zabýval související problematikou v rámci již novelizované právní úpravy, konkrétně pak situaci odnětí příspěvku na živobytí z důvodu, že žadateli byl v měsíci červenci vyplacen doplatek na příspěvek na péči náležející jeho v červnu zesnulé matce, přičemž tehdejší žalobce navíc argumentoval tím, že v době poskytování péče musel vynaložit na péči o matku mnohem vyšší finanční prostředky, než činil jí přiznaný příspěvek na péči. V daném případě Nejvyšší správní soud vyložil ustanovení § 7 odst. 2 písm. h) zákona o životním a existenčním minimu jednoznačně tak, že „*se příjem plynoucí z důvodu péče o blízkou osobu, která má nárok na příspěvek na péči podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, podle § 7 odst. 2 písm. b) bod 8 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, nezapočítává do životního a existenčního minima, pokud pečující osoba a osoba*

mající nárok na příspěvek na péči patřily do okruhu společně posuzovaných osob. Na tom nic nemění ani to, že osoba oprávněná zemřela – splatné částky příspěvku na péči, které byly vyplaceny po smrti oprávněné osoby jiné fyzické osobě (zde osobě blízké) podle § 16 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, kompenzují náklady, které již byly na uspokojování potřeb oprávněné osoby vynaloženy, a nezvyšují tak majetkové poměry osoby, na niž nárok na výplatu příspěvku podle citovaného ustanovení přešel.“ V uvedeném případě soud tehdejšímu žalobci sice vyhověl, nicméně bylo tomu tak z důvodu, že byl, na rozdíl od nyní řešeného případu, společně posuzovanou osobou s osobou pobírající příspěvek na péči.

34. Jakkoli s tím žalobce subjektivně nemusí souhlasit, je namístě shrnout, že zákonodárce po novelizacích stanovil již od 1. 1. 2008 jednoznačná (byť ne možná přehledná) pravidla pro určení výše příspěvku na živobytí. Mezi nimi pak i pravidla pro situace, kdy někdo pečuje o zdravotně postiženou osobu a odměnou za to od ní dostává určitý příjem, zpravidla ve výši jí pobíraného příspěvku na péči. V takovém případě je přitom rozhodujícím určovatelem, zda pečující a opečovávaná osoba jsou osobami společně posuzovanými ve smyslu zákona o životním a existenčním minimu. Nejsou-li v takovém vztahu, jako je tomu v případě žalobce a jeho rodičů, započítává se takový příjem pečující osobě ze 100 %, leda by prokázala, že nedostává od příjemce příspěvku na péči celou tuto částku, jak ostatně uvedl i žalovaný v napadeném rozhodnutí, nebo pokud by prokázala částku výdajů vynaložených na dosažení, zajištění a udržení takových příjmů.
35. Soud podotýká, že se nemohl seznámit s metodickým pokynem žalovaného č. 1/2007, neboť žalobce jej ke své škodě nepřiložil k žalobě, přičemž soudu se jej ani nepodařilo dohledat ve veřejně dostupných zdrojích (včetně webových stránky žalovaného), tudíž mu byly známy jen pasáže citované žalobcem, resp. Nejvyšším správním soudem v rozsudku ze dne 21. 4. 2010, č. j. 6 Ads 166/2009-60. K tomu je ovšem třeba ještě dodat, že metodický pokyn má pocházet již z roku 2007, a týká se tak právní úpravy, která následně prošla novelizací, jež zpřesnila dříve nejednoznačnou právní úpravu. Soud tak ani nepředpokládá, že by se jednalo o relevantní doklad o aktuální správní praxi žalovaného.
36. Pro věc nicméně již podle textu zákona bylo podstatné to, jak velkou částku od rodičů (a to nejen z příspěvků na péči vyplácených jeho rodičům, ale i jakékoliv jiné částky, ať už je rodiče vydávali ze svého důchodu či úspor apod.; dokonce nemusí jít ani o příjem poskytovaný rodiči samotnými) přijímal právě žalobce. Žalobce správně (byť pohříchu v samotné žalobě jen okrajově) podotýká, že do jeho příjmů bylo možné započíst jen částku, jež mu byla skutečně rodiči předávána, ne však částky, které mu předány nebyly vůbec nebo které pouze předal jiným subjektům, např. na pořízení zboží a služeb pro své rodiče. S ohledem na definici sporného příjmu v návěti ustanovení § 7 odst. 2 písm. h) zákona o životním a existenčním minimu je v případě žalobcem přijatých částek použitých na úhradu zboží a služeb od třetích osob hraničním určovatelem skutečnost, zda takové zboží či služby pořizoval jménem rodičů (jakožto adresátů vyplácených příspěvků na péči), anebo jménem svým. V prvním případě pouze takové peněžní prostředky předával jiné osobě (byl v postavení jakéhosi poštovního doručovatele, který k obsahu předávané zásilky nemá žádný vlastnický vztah ani není jejím držitelem, má jej jen v dočasné detenci), ve druhém případě ale takto přijaté části příspěvků na péči již byly z hlediska zákona o daních z příjmů (osvobozeným) příjmem žalobce a s tím spojené výdaje byly jeho vlastními výdaji na dosažení takových příjmů. Druhá varianta tak spadá do definice obsažené v návěti ustanovení § 7 odst. 2 písm. h) zákona o životním a existenčním minimu, na druhou stranu ale ani takové příjmy žalobce nejsou bez dalšího započítatelnými pro účely výpočtu výše nároku na dávku příspěvku na živobytí, neboť žalobcem přijaté částky je podle závěrečné části ustanovení § 7 odst. 2 zákona o životním a existenčním minimu současně ještě třeba snížit o výdaje jím vynaložené na dosažení, zajištění a udržení takových příjmů.
37. Z uvedeného výkladu tedy plyne, že i jménem žalobce uhrazené výdaje, které jím byly vynaloženy s cílem a za účelem dosažení, zajištění a udržení příjmů poskytovaných mu z důvodu, aby rodičům zajišťoval péči, je třeba od přijaté částky úhrady za poskytovanou péči odečíst. Zákon o životním a existenčním minimu přitom na rozdíl od toho, co uváděl žalovaný v napadeném rozhodnutí, neváže uznatelné náklady na účely, k nimž slouží příspěvek na péči. To je ostatně i

logické, neboť relevantním příjmem vymezeným návětným ustanovení § 7 odst. 2 písm. h) zákona o životním a existenčním minimu (nespadajícím pod výjimku pod bodem 7 tohoto ustanovení) ve spojení s § 4 odst. 1 písm. i) zákona o daních příjmů není příspěvek na péči, ale obecně částka poskytovaná „z důvodu péče o osobu blízkou, která má nárok na příspěvek na péči podle zákona upravujícího sociální služby, a to do výše poskytovaného příspěvku“. Nárok na příspěvek na péči je tak definičním znakem osoby, která výměnou za poskytovanou péči poskytuje poživateli příspěvku na živobytí příjem, nikoliv ale tohoto příjmu samého. Pro jeho osvobození totiž zákon o daních z příjmů (a odkazem na něj i zákon o životním a existenčním minimu) vyžaduje pouze jeho podmínění poskytovanou péčí osobě blízké, a to dokonce ani ne péčí osobní ze strany příjemce takových částek (příjemce z řad osob blízkých klidně může péči zajišťovat „subdodávkami“ od profesionálních pečovatелů). Uznatelné výdaje jsou přitom navázány na dosažení, zajištění a udržení právě takových příjmů, proto se může jednat klidně i o úhrady obědů, nákladů na dopravu žalobce do domácnosti rodičů, nákupu různých pomůcek, ale i celou širokou plejádu dalších nákupů či služeb, jež umožňují žalobci zůstat v postavení osoby, které se jeho rodiče (nebo kdokoli jiný) rozhodli poskytovat příjem proto, aby jim zajistil péči, popř. dosáhnout toho, aby mu rodiče (či jiný plátec) mohli za tímto účelem poskytovanou částku zvýšit. Je ovšem na žalobci, aby takové výdaje tvrdil a také doložil, a to včetně jejich vnitřního vztahu k příjmům v souvislosti s poskytovanou péčí rodičům, neboť se jedná o okolnosti z jeho sféry vlivu, o které správní orgán nemůže mít bez jeho nezbytné součinnosti žádné povědomí. Zároveň se musí jednat o výdaje jím vynaložené, nikoliv o výdaje samotných rodičů. Ze žalobcem uváděných výdajů je například za výdaj rodičů, který nemůže snižovat započitatelné příjmy žalobce, třeba považovat mimo jiné amortizaci vozidla ve vlastnictví jeho matky. Uznatelnými výdaji by oproti tomu však mohly být výdaje na pohonné hmoty v rozsahu odpovídajícím užívání tohoto vozidla za účelem poskytování péče rodičům (dojíždění zapůjčeným vozidlem za rodiči, jejich převážení k lékařům apod.), jestliže je hradil žalobce ze svých prostředků.

38. Z předchozího posouzení tedy plyne, že úkolem správních orgánů v daném případě bylo v první řadě zjistit, jaké částky rodiče žalobci v rozhodných obdobích vyplatili (a v tomto směru odlišit částky, které od nich převzal pouze proto, aby je jejich jménem vyplatil někomu jinému, a které se tak nikdy nestaly jeho majetkem). Důkazní břemeno k této otázce přitom již z povahy věci nemůže být na žalobci, neboť ten v tomto směru splnil svou povinnost osvědčit podle § 49 odst. 1 písm. a) zákona o pomoci v hmotné nouzi skutečnosti rozhodné pro nárok na dávku, když uvedl, že žádné takové příjmy nemá a také poukazoval na to, že příspěvky na péči si přebírají proti podpisu jeho rodiče, nikoliv on. Nanejvýše si lze představit, že by mohl předložit potvrzení rodičů, že mu žádné částky nevypláceli, nicméně tato otázka mohla a měla být zjišťována při provedeném šetření o způsobu využití vyplácených příspěvků na péči, resp. k předložení takového prohlášení měl být upozorněn. Nad rámec uvedeného již bylo na správních orgánech, aby v řízení postupovaly v souladu se zásadou vyšetřovací a zásadou materiální pravdy a rozhodné skutečnosti zjistily v rozsahu potřebném pro jejich rozhodnutí způsobem, který nevyvolává pochyby o reálnosti dovozených skutečností.
39. Pokud jde o částky, které měly být žalobci poskytovány z důvodu, že o rodiče pečuje, bylo dále třeba reflektovat žalobcova tvrzení o výdajích, které v souvislosti s dosažením, zajištěním a udržením těchto příjmů měl vynaložit a v případě pochyb případně prověřit (jednotlivě či namátkovou kontrolou), zda jsou doloženy a zda mají souvislost s příjmy žalobce. Pokud by žalovaný o tvrzených výdajích neměl odůvodněné pochyby nebo tyto jeho pochyby by byly důkazně rozptýleny, měl takto osvědčené či prokázané výdaje odečíst od částky zjištěných příjmů žalobce z titulu péče poskytované jeho rodičům, a to maximálně do její výše (z odkazu na zákon o daních z příjmů nelze dovodit, že by bylo možné zohlednit případné výdaje převyšující tento, popř. kterýkoliv jiný s výdaji související, příjem).
40. K otázce, zda a jaké částky žalobce od svých rodičů obdržel jako příjem z důvodu péče, kterou jim poskytuje, však správní orgán nevedl žádné dokazování, resp. z podkladů ve spise ani náznakem nevyplývá, že by žalobce vůbec nějakou částku obdržel. Žalobce přitom od počátku

konzistentně tvrdil, že vyplácené příspěvky na péči jeho rodiče spotřebují a že on jim sice osobní péči poskytuje, považuje to však za svou morální povinnost a žádnou odměnu za svou činnost nepobírá. Na vysvětlení svého závěru, že žalobce nějaké příjmy v souvislosti s poskytovanou péčí má, žalovaný v napadeném rozhodnutí pouze konstatoval, že příspěvek na péči nelze užít k úhradě obědů, nákupů, pohonných hmot nebo opotřebení vozidla, naopak slouží k hrazení pomoci, kterou poskytuje osoba blízká. Takové odůvodnění však není způsobilé vysvětlit, jak žalovaný dospěl k závěru, že žalobci skutečně byly jeho rodiči vyplaceny jimi inkasované částky příspěvku na péči, a to v celé výši. Žádné odůvodnění, a to ani náznakem, k této otázce neposkytl ani úřad práce. Ani obsah správního spisu neposkytuje jediný podklad hovořící o tom, že by snad žalobce měl fakticky nějakou částku od svých rodičů obdržet (je přitom jedno, zda z jim vypláceného příspěvku na péči nebo jejich jakýchkoliv jiných prostředků). Závěr žalovaného, ale i úřadu práce je tak zcela neodůvodněný a postrádá oporu v předložených správních spisech.

41. K naznačené úvaze žalovaného, která je první a jedinou reakcí na prvotní a hlavní námitku žalobce ve správních řízeních, je třeba konstatovat, že (aniž by byl zmíněn zákonný podklad pro toto tvrzení) žalovaný popisuje, jak by k užítí inkasovaného příspěvku na péči měli přistupovat rodiče žalobce. Pro hodnocení skutečných příjmů žalobce však tato okolnost nemá žádný podstatný význam. Ani neplnění případně zákonem explicitně stanovené povinnosti příjemce příspěvku na péči užít prostředky určitým způsobem neumožňuje jako jakousi pomyslnou sankci dovozovat ničím nedoložený příjem, a to ještě k tomu u osoby odlišné od té, jež se porušení tvrzené zákonné povinnosti měla dopustit. Žalovaný přitom neoznačil žádné ustanovení právních předpisů, jež by stanovovalo vyvratitelnou či nevyvratitelnou domněnku, popř. právní fikci, podle níž osobě poskytující osobní péči příjemci příspěvku na péči má být započten příjem odpovídající výši příspěvku na péči vypláceného osobám, o něž pečuje. Taková právní domněnka či fikce by navíc musela být stanovena výslovně, jelikož by bylo v rozporu s ústavním principem právní jistoty, byl-li by takový umělý právní konstrukt dovozován jen výkladem „mezi řádky“ právních předpisů. Proto není akceptovatelné ani to, aby takovou domněnku případně dovozoval interní metodický pokyn žalovaného. Zároveň by pro její naplnění bylo nezbytné prokázat splnění všech podmínek hypotézy takové právní normy, aby bylo možno účinně dovozovat právní následek v podobě vyvratitelného či nevyvratitelného předpokladu vyplácení příjmu určité výše osobě poskytující péči. Ani soudu však není známo jakékoliv ustanovení právních předpisů, které by takovou domněnku stanovovalo. Je tak zřejmé, že napadená rozhodnutí jsou v otázce, zda podle práva žalobce měl v rozhodné době nějaký příjem z titulu poskytované péče, nepřezkoumatelná pro nedostatek důvodů a z hlediska skutkového pak pro tento závěr naprosto nepodložená zjištění obsaženými ve správních spisech. Není-li jasné, zda vůbec žalobce nějaké příjmy v této souvislosti získal, bylo již nadbytečné se zabývat tím, zda žalobce oproti těmto příjmům mohl uplatnit konkrétní jím uváděné výdaje a zda byly žalovaným relevantně zpochybněny, popř. žalobcem náležitě doloženy.
42. Byť tedy žalobce nebyl úspěšný s primární žalobní argumentací [aplikovatelnost § 7 odst. 5, popř. výjimka v § 7 odst. 2 písm. h) zákona o životním a existenčním minimu], jeho sekundární argumentaci mj. tím, že příjem rodičů není automaticky příjmem jeho samého, musí soud bezesbýtku přisvědčit. S ohledem na shora uvedené argumenty soud proto postupem podle § 76 odst. 1 písm. a) a c) s. ř. s. obě napadená rozhodnutí zrušil, a protože tytéž důvody dopadají i na obě prvostupňová rozhodnutí, postupem podle § 78 odst. 3 s. ř. s. zrušil i je. Právní závěr soudu je pro správní orgány závazný (§ 78 odst. 5 s. ř. s.). V dalším řízení bude na správních orgánech, aby buď vysvětlily, jakým ustanovením právního předpisu je založena právní domněnka příjmu žalobce a popsaly naplnění podmínek aplikace takového ustanovení, nebo aby žalobci prokázaly, jaké částky v rozhodném období skutečně přijal z titulu péče o své rodiče – v takovém případě pak bude třeba, aby také zhodnotily, zda a v jaké výši prokázal vynaložení souvisejících výdajů na dosažení, zajištění a udržení takových příjmů, a to v souladu se shora našťiněnými principy.
43. O náhradě nákladů řízení rozhodl soud podle § 60 odst. 1 s. ř. s. Žalovaný nemá právo na náhradu nákladů řízení, neboť ve věci neměl úspěch. Žalobci, který byl ve věci úspěšný, přiznal

soud náhradu nákladů řízení v celkové částce 6 292 Kč. Tuto částku tvoří odměna za čtyři úkony právní služby po 1 000 Kč [2x příprava a převzetí zastoupení a 2x sepsání žaloby – § 7 bod 3, § 9 odst. 2 a § 11 odst. 1 písm. a) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „advokátní tarif“)] spolu se čtyřmi paušálními částkami jako náhradami hotových výdajů po 300 Kč podle § 13 odst. 4 téže vyhlášky. K tomu je třeba dále ještě přičíst podle § 57 odst. 2 s. ř. s. částku 1 092 Kč jako náhradu za 21 % DPH z předchozích částek.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Připadne-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejblíže následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Praha 10. července 2020

Mgr. Ing. Petr Šuránek, v. r.
samosoudce